Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 15. decembrī[1]

Lieta C-486/14

Kriminālprocess
pret
Piotr Kossowski

(Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā, Vācija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Konvencija, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu — 54. pants un 55. panta 1. punkta a) apakšpunkts — Eiropas Savienības Pamattiesību harta — 50. pants un 52. panta 1. punkts — Ne bis in idem princips — Ne bis in idem principa piemērošanas atrunas spēkā esamība — Šengenas acquis — Savstarpējās atzīšanas princips — Savstarpēja uzticība — Kriminālprocess citā dalībvalstī pret to pašu personu un par tiem pašiem faktiem — Jēdziens "tāds pats nodarījums" — Jēdziens "galīgais spriedums" — Pārbaude pēc būtības — Cietušo tiesības

1. Izskatāmajā lietā pirmo reizi ir radies jautājums par Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu[2], 55. pantā paredzēto *ne bis in idem* principa piemērošanas atrunu spēkā esamību saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 50. pantu.

2. It īpaši *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā) vaicā, vai dalībvalstīm ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā iespēja nepiemērot šo principu gadījumos, kad ārvalsts spriedumā norādītie fakti vai nu pilnībā, vai daļēji ir norisinājušies to teritorijā, ir uzskatāma par Hartas 52. panta 1. punktā atļautu tās 50. panta ierobežojumu.

3. Šī lieta arī ir iespēja Tiesai precizēt savu judikatūru attiecībā uz jēdzienu "galīgais spriedums" ŠĪK 54. panta un Hartas 50. panta izpratnē.

4. Šajos secinājumos es izklāstīšu iemeslus, kas mani vedina nosliekties uz to, ka ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna ir jāatzīst par spēkā neesošu. Turpinājumā es paskaidrošu, kādēļ ŠĪK 54. pantā un Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips, pēc mana ieskata, ir jāinterpretē tādējādi, ka prokurora pieņemts lēmums par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai un kriminālprocesa izbeigšanu nevar tikt atzīts par "galīgo spriedumu" šo pantu izpratnē, ja no tā pamatojuma acīmredzami izriet, ka attiecīgās tiesībaizsardzības iestādes nav izvērtējušas tādus tiesiskā stāvokļa būtību veidojošos elementus kā cietušā un liecinieka nopratināšana.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — 1985. gada 14. jūnija Konvencija starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengenā 1990. gada 19. jūnijā (OV 2000, L 239, 19. lpp.; turpmāk tekstā – "ŠĪK").

I – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Savienības tiesības*

5. *Ne bis in idem* princips ir nostiprināts Hartā. Proti, tās 50. pantā ir paredzēts:

“Nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu.”

6. Turklāt Hartas 52. panta 1. punktā ir norādīts, ka “visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības”.

7. ŠĪK 54. pantā ir paredzēts, ka “personu, kuras sakarā vienā Līgumslēdzējā Pusē ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, nedrīkst par to pašu nodarījumu saukt pie atbildības citā Līgumslēdzējā Pusē, ar noteikumu, ka notiesāšanas gadījumā sods jau ir izciests, to izcieš vai to vairs nevar izpildīt atbilstīgi tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aktiem, kurā spriedums pieņemts”.

8. ŠĪK 55. pantā ir noteikts:

“1. Katra Līgumslēdzēja Puse, ratificējot, pieņemot vai apstiprinot šo konvenciju, var deklarēt, ka 54. pants tai nav juridiski saistošs vienā vai vairākos šādos gadījumos:

a) ja nodarījums, par kuru pieņemts citas valsts tiesas spriedums, pilnībā vai daļēji izdarīts tās teritorijā; šo izņēmumu tomēr nepiemēro, ja nodarījums daļēji izdarīts tās Līgumslēdzējas Puses teritorijā, kur spriedums pieņemts;

[..]

4. Izņēmumus, kas atbilstīgi 1. punktam ir iekļauti deklarācijā, nepiemēro, ja ieinteresētā Līgumslēdzēja Puse tā paša nodarījuma sakarā ir lūgusi otrai Līgumslēdzējai Pusei veikt vajāšanu vai ir attiecīgo personu izraidījusi.”

9. Saskaņā ar šo tiesību normu pie ŠĪK 54. panta Vācijas Federatīvā Republika ir pievienojusi šādu atrunu:

“Vācijas Federatīvajai Republikai Konvencijas 54. pants nav saistošs:

a) ja nodarījums, par kuru pieņemts citas valsts tiesas spriedums, pilnībā vai daļēji izdarīts tās teritorijā; [..].”[3]

10. Ar Protokolu, ar ko iekļauj Šengenas *acquis* Eiropas Savienības sistēmā, kas ar Amsterdamas līgumu pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam[4], ŠĪK ir inkorporēta Savienības tiesībās.

3 — *BGBl.* 1994 II, 631. lpp.

4 — OV 1997, C 340, 93. lpp.; turpmāk tekstā – “Šengenas protokols”.

B – *Polijas tiesiskais regulējums*

11. 1997. gada 6. jūnija Krimināllikuma (*ustawa – Kodeks karny*)[5] 282. pantā ir paredzēts, ka par piespiešanu atdot savu vai citas personas mantu vai atturēties no saimnieciskās darbības, pielietojot vardarbību vai piedraudējumu nodarīt miesas bojājumus, vai izdarot draudus dzīvībai vai bojājot personas mantu, ja tas izdarīts mantkārīgā nolūkā, soda ar brīvības atņemšanu no 1 līdz 10 gadiem.

12. 1997. gada 6. jūnija Kriminālprocesa likuma (*ustawa – Kodeks postępowania karnego*)[6] 327. panta 2. punktā ir norādīts, ka ar galīgu nolēmumu izbeigtu kriminālprocesu pret personu, kura šajā procesā ir bijusi aizdomās turētais, var atjaunot vienīgi ar prokurora lēmumu, ja ir tapuši zināmi būtiski fakti vai pierādījumi, kas nebija zināmi sākotnējā kriminālprocesa laikā.

13. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 328. panta 1. punktu prokurors var atcelt galīgo lēmumu par kriminālprocesa izbeigšanu pret personu, kura kriminālprocesā ir bijusi aizdomās turētais, ja viņš konstatē, ka kriminālprocesa izbeigšanai nebija pamata. Atbilstoši šā likuma 328. panta 2. punktam 6 mēnešus pēc lēmuma par kriminālprocesa izbeigšanu stāšanās likumīgā spēkā prokurors lēmumu vai tā pamatojumu atcelt vai grozīt var tikai par labu aizdomās turētajam.

II – **Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi**

14. Pamatlietā *Staatsanwaltschaft Hamburg* (Hamburgas prokuratūra) ir uzsākusi kriminālprocesu pret *P. Kossowski*, inkriminējot viņam, ka 2005. gada 2. oktobrī viņš Hamburgā (Vācija) attiecībā uz cietušo ir veicis darbības, kas saskaņā ar Vācijas krimināltiesībām ir kvalificējamas kā izspiešana, kas tiek pielīdzināta zādzībai atbildību pastiprinošos apstākļos. Tā, vispirms piedraudot cietušajam, piespiedis viņu parakstīt līgumu par viņa automašīnas pārdošanu un piespiedis viņu aizvest to uz degvielas uzpildes staciju, *P. Kossowski* aizbrauca ar šo automašīnu, to nolaupot.

15. Polijas iestādes 2005. gada 20. oktobrī ceļu satiksmes pārbaudē Kolobžegā [*Kołobrzeg*] (Polija) apturēja šo automašīnu, ko vadīja *P. Kossowski*, un aizturēja viņu, lai izpildītu viņam Polijā citā lietā piespriestu brīvības atņemšanas sodu. Pēc automašīnas pārbaudes Kolobžegas rajona prokuratūra (*Prokuratura Rejonowa w Kołobrzegu*) uzsāka kriminālprocesu pret *P. Kossowski* arī pēc apsūdzības par izspiešanu, kas tiek pielīdzināta zādzībai atbildību pastiprinošos apstākļos, saistībā ar 2005. gada 2. oktobrī Hamburgā notikušajiem faktiem. Tātad ir skaidrs, ka šis process un Hamburgas prokuratūras uzsāktais process attiecas uz vieniem un tiem pašiem faktiem.

16. Starpvalstu juridiskās sadarbības ietvaros Košalinas [*Koszalin*] apgabala prokuratūra (*Prokuratura Okręgowa w Koszalinie*, Polija) lūdza Hamburgas prokuratūrai izsniegt kriminālprocesa lietas materiālu kopiju. Šī pēdējā, vispirms lūdzot informēt to par tālāko Polijas iestāžu paredzēto rīcību, nosūtīja lietas materiālu kopiju 2006. gada augustā.

17. Ar 2008. gada 22. decembra lēmumu Kolobžegas rajona prokuratūra nolēma izbeigt pret *P. Kossowski* uzsākto kriminālprocesu pietiekamu pierādījumu trūkuma dēļ. Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu bija pamatots ar to, ka viņš ir atteicies sniegt liecību, ka cietušais un viens liecinieks dzīvo Vācijā un tos nav bijis iespējams nopratināt izmeklēšanas ietvaros un ka daļēji neprecīzās un daļēji pretrunīgās cietušā sniegtās ziņas tādējādi nav bijis iespējams pārbaudīt.

18. 2009. gada 24. jūlijā Hamburgas prokuratūra attiecībā uz *P. Kossowski* izdeva Eiropas apcietināšanas orderi, un ar 2009. gada 4. septembra vēstuli Vācijas Federatīvā Republika lūdza Polijas Republiku izdot viņu.

5 — 1997. gada *Dz. U.*, Nr. 88, 553. nodalījums.

6 — 1997. gada *Dz. U.*, Nr. 89, 555. nodalījums; turpmāk tekstā "Kriminālprocesa likums".

19. Ar *Sąd Okręgowy w Koszalinie* (Košalinas apgabaltiesa, Polija) 2009. gada 17. septembra lēmumu šā ordera izpilde tika atteikta, pamatojoties uz to, ka Kolobžegas rajona prokuratūras lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu ir galīgs Kriminālprocesa likuma 607.p panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē.

20. 2014. gada 7. februārī *P. Kossowski*, kurš joprojām atradās meklēšanā Vācijā, tika aizturēts Berlīnē (Vācija). 2014. gada 17. martā Hamburgas prokuratūra izvirzīja viņam apsūdzību par 2005. gada 2. oktobrī pastrādāto rīcību.

21. Ar 2014. gada 18. jūnija lēmumu *Landgericht Hamburg* (Hamburgas apgabaltiesa, Vācija) atteicās uzsākt kriminālprocesu tiesā pret *P. Kossowski*, secinot, ka kriminālvajāšana ŠĪK 54. panta izpratnē ir izbeigta ar Kolobžegas rajona prokuratūras lēmumu. *Landgericht Hamburg* (Hamburgas apgabaltiesa) jau 2014. gada 4. aprīlī bija atcēlusi attiecībā uz *P. Kossowski* izdoto Eiropas apcietināšanas orderi, un pēdējais, kuram bija piemērots pirmstiesas apcietinājums, tika atbrīvots.

22. Hamburgas prokuratūra pārsūdzēja *Landgericht Hamburg* (Hamburgas apgabaltiesa) lēmumu *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā), kas, rodoties šaubām par konkrētajā gadījumā atbilstošo Savienības tiesību interpretāciju, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Līgumslēdzēju Pušu deklarācijas, ratificējot ŠĪK, atbilstoši šīs konvencijas 55. panta 1. punkta a) apakšpunktam, proti, Vācijas Federatīvās Republikas deklarācija par a) apakšpunktu, deponējot ratifikācijas rakstu, ka tai nav saistošs ŠĪK 54. pants, "ja nodarījums, par kuru pieņemts citas valsts tiesas spriedums, pilnībā vai daļēji izdarīts tās teritorijā; [..]", ir spēkā arī pēc Šengenas *acquis* iekļaušanas Savienības tiesībās ar 1997. gada 2. oktobra Amsterdamas līguma Šengenas protokolu un saglabāšanas tajā ar Lisabonas līgumu; vai šie izņēmumi ir uzskatāmi par Hartas 50. panta samērīgiem ierobežojumiem tās 52. panta 1. punkta izpratnē?

2) Ja tas tā nav, vai ŠĪK 54. pantā un Hartas 50. pantā ietvertais *ne bis in idem*, proti, dubultas sodīšanas aizlieguma princips, ir interpretējams tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda apsūdzētā kriminālvajāšana dalībvalstī – šajā gadījumā Vācijā –, kura krimināllietu citā dalībvalstī – šajā gadījumā Polijā – prokuratūra ir nolēmusi izbeigt bez nosacījumiem un sīkākas izmeklēšanas faktisku iemeslu dēļ, jo nebija pamatotu aizdomu, un tā var tikt atsākta tikai tad, ja ir kļuvuši zināmi būtiski jauni apstākļi, kaut šādu jaunu apstākļu konkrēti nav?"

III – **Mana analīze**

23. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai pēc Šengenas *acquis* integrēšanas Savienības tiesībās, ievērojot Hartas 50. pantā noteikto, ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna joprojām ir spēkā.

24. Gadījumā, ja šī atruna vairs nav spēkā, iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai ŠĪK 54. pantā un Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka prokurora pieņemts lēmums par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai un kriminālprocesa izbeigšanu var tikt kvalificēts kā "galīgais spriedums" šo pantu izpratnē situācijā, ja šāds lēmums ir pieņemts, šajā procesā neuzklausot ne cietušo, ne lieciniekus.

A – *Par ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību*

25. Vispirms ir jānoraida Eiropas Komisijas aizstāvētā versija tās rakstveida apsvērumos [7] un tiesas sēdē, saskaņā ar kuru pirmā iesniedzējtiesas uzdotā jautājuma analīze varētu nebūt nepieciešama.. Komisija atgādina, ka ŠĪK 55. panta 4. punktā ir paredzēts, ka "izņēmumus, kas atbilstīgi 1. punktam ir iekļauti deklarācijā, nepiemēro, ja attiecīgā Līgumslēdzēja Puse par tādu pašu nodarījumu lūgusi otrai Līgumslēdzējai Pusei uzsākt vajāšanu vai ir izraidījusi attiecīgo personu". Tā, pēc Komisijas ieskata, fakts, ka Vācijas tiesībaizsardzības iestādes ir sadarbojušās ar Polijas tiesībaizsardzības iestādēm, ir nosūtījušas tām kriminālprocesa lietas materiālus un nav iebildušas pret iespējamu kriminālprocesu Polijā, netieši esot uzskatāms par lūgumu uzsākt kriminālvajāšanu šīs tiesību normas izpratnē.

26. Es nepiekrītu šādai analīzei.

27. Pirmkārt, jāprecizē, ka valsts tiesību aktos krimināltiesu teritoriālajai jurisdikcijai parasti ir absolūts raksturs. No teritoriālās jurisdikcijas noteikti izrietēs piemērojamais valsts likums, jo krimināltiesībās nav pazīstama personālstatūta teorija. Proti, krimināllikumu teritorialitāte ir viena no dalībvalstu suverenitātes izpausmēm. Līdz ar to un principā, pēc mana ieskata, izvēle starp Vācijas krimināllikumu un Polijas krimināllikumu nevar būt tāda netieša mehānisma darbības rezultāts, kādu piedāvā Komisija. Pēc mana ieskata, par šādu izvēli var liecināt vienīgi vienas dalībvalsts tiesas tiešs lūgums, ko ir tieši akceptējusi otras dalībvalsts tiesa.

28. Otrkārt, šķiet, ka nekas iesniedzējtiesas Tiesai iesniegtajos lietas materiālos neliecina, ka šāds lūgums ir ticis izteikts, lai vai kādā formā tas varētu būt noticis. Gluži pretēji, savos rakstveida apsvērumos Hamburgas prokuratūra precizē, ka Košalinas apgabala prokuratūrai netika lūgts pārņemt kriminālvajāšanu. Ja šim vēl pievieno to, ka šīs pēdējās atbilde tieši norāda uz izmeklēšanu, kam bija jābūt veiktai, lai varētu vērsties tiesā, bet kas veikta nebija, šajā apstāklī ir saskatāms pierādījums tam, ka tā nekad nav uzskatījusi, ka tai būtu pienākums veikt kriminālvajāšanu. Pretējā gadījumā tai būtu bijis ļoti vienkārši lūgt Vācijas kompetentajām tiesībaizsardzības iestādēm nopratināt personas, kuru liecības tai pietrūka.

29. Tāpat ir jāņem vērā, ka, nosūtot kriminālprocesa lietas materiālu kopiju, Hamburgas prokuratūra ir tieši izteikusi lūgumu informēt to par tālāko Polijas tiesībaizsardzības iestāžu plānoto rīcību [8].

30. Visbeidzot, treškārt, jānorāda, ka Hamburgas prokuratūra ir nosūtījusi tikai kriminālprocesa lietas materiālu kopiju, nevis oriģinālu, ko tā ir saglabājusi. Šī Hamburgas prokuratūra attieksme faktiski atbilst tiesībaizsardzības iestāžu piesardzības pamatpraksei, ko parasti ievēro izziņas iestādes, kas nozīmē, ka kriminālvajāšana tiek uzsākta vienīgi uz kriminālprocesa lietas materiālu oriģināla pamata, kas veido tās pamatu. Šis likums, kā parāda prakse, ir, lai novērstu dubultu kriminālvajāšanu, un tātad tas ir pretoriāniska forma kā, cik vien tas iespējams, novērst *ne bis in idem* principa pārkāpšanu, kas saskaņā ar tā primāro loģiku paredz fundamentāli izvairīties no dubultas kriminālvajāšanas, kas var nozīmēt arī dubultu sodīšanu.

31. Visu šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka Hamburgas prokuratūru nevar uzskatīt par tādu, kas ir atteikusies no savas jurisdikcijas.

32. Tālāk ir jāizvērtē ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētās atrunas spēkā esamība pēc Šengenas *acquis* integrēšanas Savienības tiesībās un ievērojot Hartas 50. pantā un 52. panta 1. punktā paredzēto. Pie šā pēdējā punkta jāprecizē, ka šī atruna ir *ne bis in idem* principa ierobežojums Hartas 52. panta 1. punkta izpratnē, ciktāl tās paskaidrojumos attiecībā uz tās 50. pantu ir tieši norādīts uz ŠĪK 54.–58. pantu kā tiesību normām, kas tiek aptvertas ar Hartas 52. panta 1. punkta horizontālo klauzulu.

7 — 69. punkts.

8 — Skat. šo secinājumu 16. punktu.

33. Attiecībā uz pirmo iesniedzējtiesas norādīto jautājumu, proti, Šengenas *acquis* iekļaušanas ietekmi uz ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunkta spēkā esamību, es uzskatu, ka *a priori* šī iekļaušana pati par sevi nav bijusi pamats šīs tiesību normas spēka zaudēšanai.

34. Proti, ŠĪK ir iekļauta Savienības tiesībās ar Šengenas protokolu ar nosaukumu "Šengenas *acquis*", kā tas definēts šā protokola pielikumā. No Lēmuma 1999/436/EK [9] 2. panta un no tā A pielikuma izriet, ka par ŠĪK 54.–58. panta un tātad tajā skaitā arī 55. panta juridisko pamatu Eiropas Savienības Padome ir norādījusi LES 34. un 31. pantu.

35. Lai gan nav apšaubāms, ka ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna ir daļa no Šengenas *acquis* un ir kļuvusi par neatņemamu Savienības tiesību daļu, joprojām ir jānoskaidro tas, vai šīs tiesību normas saturs atbilst pašreizējam Savienības tiesību stāvoklim, ko veido, pirmkārt, Tiesas judikatūra un, otrkārt, Hartas noteikumi, kas abi divi ir vēlāki laikā par ŠĪK izstrādi un tās integrēšanu kā Šengenas *acquis*. Proti, Šengenas protokola preambulas pirmajā daļā ir precizēts, ka šis pasākums "it īpaši ir paredzēts, lai Eiropas Savienībai ļautu straujāk kļūt par telpu, kurā valda brīvība, drošība un tiesiskums". Tātad ir skaidrs, ka Šengenas *acquis*, kas ir integrēts ar šo mērķi, nevar darboties pretrunā šai telpai. Līdz ar to mums ir jānoskaidro, vai izskatāmajā lietā pievienotā atruna ir šķērslis šīs telpas izveidei un, ja nepieciešams, to ir vai nu jāatmet, vai, ja tas iespējams, jāinterpretē atbilstoši Savienības likumdevēja gribai.

36. Pirmais vēsturiskais *ne bis in idem* principa pamatojums, kas tika atzīts ļoti agri, ir aizsargāt indivīdu pret patvaļu, kas izpaustos kā viena indivīda vairākkārtēja tiesāšana par vienu un to pašu nodarījumu dažādās kvalifikācijās.

37. Pirmie šā principa aizmetņi ir atrodami Romas laikā, kad pretora interdikts tam piešķīra tā šādi saglabājušos ekspresīvo formu: "*Bis de eadem re ne sit actio*." Nav apšaubāms, ka šis princips ir viena no pilsoņa pamattiesībām, kad viņš tiek tiesāts. Tas ir kļuvis par būtisku krimināltiesību principu.

38. Vienlaikus saglabājot šo fundamentālo individuālo brīvību aizsardzības aspektu, brīvības, drošības un tiesiskuma telpas ietvaros *ne bis in idem* princips ir ieguvis vēl vienu citu mērķi – nodrošināt pārvietošanās brīvību.

39. Šī jaunā dimensija nevēršami izraisa šā principa pārnacionālu piemērošanu Savienības iekšienē. Tādēļ tāpat pastāv nepieciešamība savstarpēji kombinēt dažādās dalībvalstu krimināltiesību sistēmas, kuru tiesību aktus raksturo gan nenoliedzami tuvināšanās punkti, gan neapstrīdamas atšķirības, īpaši procesuālajā ziņā. Lai pārvarētu grūtības, ko rada tādu sistēmu dažādība, kas nav piedzīvojušas ne harmonizāciju, ne tiesību aktu tuvināšanu – pret kurām krimināltiesību jomā dalībvalstis turklāt parasti ir nelabvēlīgi noskaņotas – Tiesa piemēro savstarpējās atzīšanas principu.

40. Tā Eiropadomes sanāksmē Tamperē 1999. gada 15. un 16. oktobrī dalībvalstis šo principu izvēlējās par stūrakmeni tiesu iestāžu sadarbībai. Lisabonas līgumā tas nostiprināts, to izvēloties par pamatu tiesu iestāžu sadarbībai Savienībā krimināllietās [10].

9 — Padomes 1999. gada 20. maija Lēmums 1999/436/EK, ar ko atbilstīgi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma un Līguma par Eiropas Savienību attiecīgajiem noteikumiem rada tiesisko pamatu visiem noteikumiem un lēmumiem, kuri veido Šengenas *acquis* (OV L 176, 17. lpp.).

10 — Skat. LESD 82. panta 1. punktu. Skat. arī LESD 67. pantu.

41. Spriedumā *Gözütok* un *Brügge*[11] Tiesa nosprieda, ka "princips *ne bis in idem*, kurš ietverts [ŠĪK] 54. pantā, neatkarīgi no tā, vai to piemēro kriminālprocesa izbeigšanas procedūrai, kas ietver vai neietver tiesas piedalīšanos, vai spriedumiem, *noteikti pieprasa* dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos to attiecīgajām kriminālās tiesvedības sistēmām un to, lai katra no tām piekristu citās dalībvalstīs spēkā esošo krimināltiesību piemērošanai pat tad, ja tās krimināltiesību piemērošana radītu atšķirīgu rezultātu"[12].

42. Es izceļu formulējumu "noteikti pieprasa", jo tam, pēc mana ieskata, ir sevišķa nozīme. Proti, ja apsver, ka iepriekšējās rindkopās Tiesa ir norādījusi, ka nekas ne LES, ne ŠĪK nepakārto *ne bis in idem* principu harmonizācijai vai iepriekšējai tiesību aktu tuvināšanai, tad tas nozīmē, ka šā principa, kas ir kļuvis par fundamentālu nosacījumu pārvietošanās brīvības konkrētai piemērošanai, darbība faktiski uzliek dalībvalstīm pienākumu savstarpēji uzticēties. Tātad valsts tiesību aktu atšķirības nevar būt par šķēršli šā principa darbībai[13].

43. Ar savstarpējās atzīšanas principa izmantošanu Savienības likumdevējs ir vēlējies pārvarēt gandrīz nepārvaramās grūtības, kas it īpaši tika konstatētas kļūdu dēļ agrākos valstu tiesiskā regulējuma tuvināšanas mēģinājumos. Savukārt Tiesa no tā ir izdarījusi secinājumus savā judikatūrā. Tātad izmantojamajai formulai sevī ir jāietver tas, ka savstarpēja uzticība ir nevis savstarpējās atzīšanas priekšnoteikums, bet gan sekas[14], kas dalībvalstīm ir saistošas, piemērojot šo principu. Citiem vārdiem, savstarpējās atzīšanas princips uzliek dalībvalstīm pienākumu savstarpēji uzticēties neatkarīgi no tā, kādas ir to attiecīgo valsts tiesību aktu atšķirības.

44. Šādi formulēta principa spēks ir pamatots ar likmi, kāda brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidei ir attiecībā pret Savienības izveidi. Proti, šī telpa ir kā papildu dimensija unikālajai aprites un ekonomiskās aktivitātes telpai, jo tā pēdējai nodrošina juridisku ietvaru, kas satur Savienības pilsoņu individuālās tiesības. Šādā veidā tā nenoliedzami ir piesaistīta Savienības pilsonības jēdzienam, kam tā piešķir konkrētu dimensiju.

45. Tātad ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētās atrunas, ko ir izvēlējusies pievienot Vācijas Federatīvā Republika, spēkā esamība šodien ir jāizvērtē, ņemot vērā šo judikatūras jaunveidojumu. Vai savstarpējās atzīšanas principam piešķirtais sevišķais spēks ir pamats to atmest?

46. Lai gan, kā es to atgādināju iepriekš, šī atruna nav kļuvusi nederīga vienkārši tāpēc, ka Šengenas *acquis* ir integrēts Savienības tiesībās, tā tomēr nedrīkstētu darboties pret tām.

47. Vācijas valdības atsaukšanās tiesas sēdē uz lietderības vai nepieciešamības jēdzienu, pēc mana ieskata, ir atbilstošs pieejas virziens.

48. Proti, nav nekādu šaubu, ka ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētās atrunas darbības rezultātā notiek *ne bis in idem* principa satura iztukšošana. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus par šā principa saikni ar savstarpējās atzīšanas principu un šā pēdējā fundamentālo nozīmi brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidē, ar šo vienīgo apsvērumu pietiek, lai secinātu, ka šī atruna ir jāatzīst par spēkā neesošu.

49. Tādējādi šādai atziņai izņēmums varētu tikt piemērots vienīgi tad, ja to attaisnotu nepieciešamība piešķirt šai atrunai lietderīgu iedarbību, kas kalpotu tādām augstākām interesēm, kam nav brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidi traucējošas iedarbības.

11 — C-187/01 un C-385/01, EU:C:2003:87.

12 — 33. punkts. Mans izcēlums.

13 — Starp citu, jāatzīmē, ka LESD tiesību aktu tuvināšanas juridiskais pamats ir sniegts vienīgi ar mērķi atvieglot savstarpējās atzīšanas darbību.

14 — Pretējā gadījumā agrākās grūtības, no kurām ir gribēts izvairīties, nenovēršami parādītos atkal.

50. Tāpēc no šā skatpunkta es uz Vācijas valdības argumentācijas pamata noskaidrošu, vai šī pati atruna var būt lietderīga vai nepieciešama.

51. Šajā ziņā es uzskatu, ka norāde uz lietderības vai nepieciešamības jēdzieniem izraisa secinājumu, ka ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna nav lietderīga, jo tā vienkārši vairs nav vajadzīga, pareizi piemērojot Tiesas judikatūru, kas ievēro Hartas noteikumus, ko es tagad izklāstīšu.

52. Tiesas izmantotie apzīmējumi, definējot *ne bis in idem* principa piemērošanas materiālos nosacījumus, nedrīkst vedināt kļūdīties un it īpaši nedrīkst tikt izrauti no šīs judikatūras pašreizējā stāvokļa konteksta, kā arī no Hartas teksta, kas acīmredzami ir jāpiemēro šajā gadījumā.

53. ŠĪK tekstā ir lietots jēdziens "tādi paši fakti", savukārt Hartā – "tāds pats nodarījums". Tieši šis pēdējais jēdziens – kura nozīme ir atklāta Tiesas judikatūrā par *ne bis in idem* principa piemērošanas noteikumiem – ir jāņem vērā.

54. No jēdziena "tādi paši fakti" Tiesa ir izsecinājusi nevis tīri materiālu koncepciju, bet gan, gluži pretēji, juridisku koncepciju. Savā spriedumā *Mantello*[15] tā šo jēdzienu ir pacēlusi "autonoma Savienības tiesību jēdziena" līmenī. Gan Tiesai, gan Hartai ŠĪK norādīto faktu identiskums ir nekas cits kā nodarījumu līdzība, līdzība, kas tiek noteikta, nevis ņemot vērā katra valsts tiesiskā regulējuma konkrēto kvalifikāciju, bet gan ievērojot konkurējošo nodarījumu pašu būtību.

55. Tā Tiesa ir definējusi faktu identiskuma nosacījumus, precizējot, ka tādā gadījumā ir runa par faktiem, kas pēc būtības ir tādi paši (tātad, neņemot vērā valsts tiesību aktos noteikto) un kas savstarpēji ir nešķirami saistīti laikā, telpā un pēc to "objekta"[16]. Šādi rīkojoties, Tiesa šādā formā ir sniegusi klasisku nodarījuma jēdziena definīciju, atsaucoties uz rīcības identiskumu pēc tās nozīmes, pēc būtības, ko tai piešķir tās veicēja prettiesiskais nolūks. Proti, faktam nevarētu piemist specifiska krimināltiesiska kvalifikācija, tas ir, nesajaucama ar kādu citu, ja tas tiktu atrauts no tā mērķa, tas ir, nolūka. Starp neapzināti izraisītu aizskārumu un apzināti veiktu citu aizskārumu atšķirība ir nevis apjomā, bet gan raksturā, no kuriem otrais pat varētu būt izraisījis mazāk smagas sekas nekā pirmais.

56. Es uzsveru vārdu "objekts", jo kas gan cits ir rīcības objekts, ja ne tās mērķis, tas ir, nolūks, kādā tā ir veikta? Ja rīcības objekts ir ļaut tās izdarītājam apzināti piesavināties svešu mantu – ja tas ir tas, ko viņš vēlas darīt, – viņš tātad ir vainojams zādzībā, un šī rīcība ir veikta tieši nolūkā īstenot šo piesavināšanos.

57. Ņemot vērā rīcības objektu, definējot, kas ir faktu materiālais identiskums *ne bis in idem* principa izpratnē, Tiesa atsaucas uz klasisko nodarījuma jēdzienu un tādējādi tas "sasaucas" ar Hartā lietoto apzīmējumu vēl pat pirms šīs pēdējās spēkā stāšanās. Starp citu, savā judikatūrā Tiesa dažreiz ir tieši lietojusi nodoma jēdzienu kā elementu, kas veido daļu no tādu pašu faktu jēdziena definīcijas[17].

58. Tagad ir laiks atgriezties pie Vācijas valdības norādītā piemēra tiesas sēdē.

59. Vācijas valdība ir apsvērusi situāciju, kad indivīds ar ārvalsts pilsonību, kas Vācijā ir pastrādājis vardarbīgu nodarījumu, ko ir inspirējusi nacisma glorifikācija, savā izcelsmes valstī tiek sodīts par šiem vardarbības aktiem saskaņā ar likumu, kas tā kvalifikācijā ignorē īpašo nacisma glorifikācijas apstākli. Pēc Vācijas valdības ieskata, šajā gadījumā būtu jāpiemēro ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna. Es tā nedomāju.

15 — C-261/09, EU:C:2010:683.

16 — Skat. spriedumus *Kraaijenbrink* (C-367/05, EU:C:2007:444, 26. un 27. punkts un tajos minētā judikatūra), kā arī *Mantello* (C-261/09, EU:C:2010:683, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā ziņā jāatzīmē, ka spriedumā *Kretzinger* (C-288/05, EU:C:2007:441) Tiesa ir atsaukusies uz nodomu, raksturojot materiālo faktu identiskumu.

60. Šā jēdziena klasiskajā izpratnē nodoms krimināltiesībās parasti tiek definēts kā griba, kas vērsta uz mērķi. Šajā ziņā tas ir jānošķir no motīva, kas ir iemesls, kura dēļ persona ir pastrādājusi nodarījumu. Parasti motīvam nav nozīmes kvalifikācijas stadijā, jo tas netiek ņemts vērā materiāltiesiski sodāmās rīcības legāldefinīcijā. Neatkarīgi no tā, vai tiek zagts iztikas dēļ vai alkatības dēļ, ir pastrādāta zādzība. Materiālās rīcības objektu veido citas personas mantas piesavināšanās. Tieši šajā nolūkā rīcības veicējs to veic. Šīs prettiesiskās piesavināšanās motīvs slēpsies, piemēram, nepieciešamības stāvoklī vai mantkārībā. Nodarījums ir identisks abos gadījumos, tas veido zādzību, bet tiesa ievēros atšķirību, ņemot vērā motīvu, lai individualizētu piespriežamo sodu vai lai attiecīgā gadījumā tā veicēju atbrīvotu no soda.

61. Tomēr ir iespējams, ka dalībvalsts uzskata, ka pabeigta rīcība ar konkrētu motīvu, šajā gadījumā nacisma glorifikāciju, ievērojami traucē tās sabiedrisko kārtību un ka par to tā vēlas paredzēt specifisku pārkāpumu, izmantojot motīvu, rīcības inspirāciju, bet objektivizētu tās pastrādāšanu, kas ir specifiska nodarījuma elements, ko papildina atbilstošs sods. Tas ir pilnīgi tiesiski un likumīgi, jo ir runa par tās sabiedrisko kārtību un tātad tās nācijas vērtībām. Taču nacisma glorifikāciju kā specifisku inkrimināciju valsts tiesiskais regulējums būtu noteicis par vienu no nodarījumu raksturojošajiem materiālajiem elementiem.

62. Šajā stadijā jāatzīmē, ka šī interpretācija nekādā veidā nav pretrunā ar Tiesas skaidro nostāju, kas precizē, ka neatkarīgi no kvalifikācijām un aizsargātajām interesēm vērā ir jāņem vienīgi faktu materiālais identiskums. Proti, jautājums, ko es taisos noskaidrot, ir nevis par to, kādas intereses ir jāaizsargā, bet gan par to, vai – lai arī kādas būtu izmantotās kvalifikācijas – konkrētajā gadījumā ir runa par diviem nodarījumiem, kas pēc būtības ir tādi paši vai nav.

63. Taču, ja konkrētajā gadījumā nav runa par tādu pašu nodarījumu – tādā šā apzīmējuma izpratnē, kas vienlaikus atbilst Hartai un Tiesas judikatūrai, – tad izvērtējamā situācija atrodas ārpus *ne bis in idem* principa piemērošanas jomas.

64. Jautājums par to, vai kvalifikācijas atšķirības sevī ietver vai neietver atšķirību pēc būtības saistībā ar Tiesas sniegtajām definīcijām, bez šaubām ir lietu izskatošās tiesas, tas ir, valsts tiesas kompetencē, taču tā var vērsties Tiesā, ja tai ir šaubas par kādu jēdzienu, kas, kā tas bija redzams, ir autonoms Savienības tiesību jēdziens.

65. Var iebilst, ka konkrēta īstenošana var būt grūtību avots. Kā rīkoties gadījumā, kad tiek norādīts uz nodarījuma atšķirībām, bet citā dalībvalstī jau tikmēr ir piespriests pirmais sods? Un, vēl jo vairāk, kas notiek gadījumā, kad sods jau ir ticis izpildīts?

66. Manis norādītie principi vedina mani atzīt par tiesisku otru kriminālvajāšanu, jo norādītā atšķirība neļauj piemērot *ne bis in idem* principu. Tomēr nevar pievērt acis uz to, ka, lai arī vispārēji atšķirīgi, konkurējošie nodarījumi daļēji ir identiski. Tas noteikti būtu kritizējami akceptēt tīru un vienkāršu divās dalībvalstīs piespriestu galīgo sodu apvienojumu. Vienkāršs un vairāku valstu tiesību aktos jau īstenots risinājums ir izpildīt tikai bargāko no abiem sodiem. Pēc mana ieskata, vienīgi šis risinājums, ievērojot principus, ļauj pieņemamā veidā aptvert konkrēti iespējamo situāciju daudzveidību. Pretējā gadījumā, kā rīkoties, ja par vienu no nodarījumiem vienā dalībvalstī jau ir piespriests sods un ja sods jau ir izpildīts? Saskaņā ar šo praksi gadījumā, ja pirmais izpildītais sods ir visbargākais, apsūdzētajam nevar tikt piespriests nekāds "papildinājums". Savukārt, ja tas ir izrādījies vismaigākais, apsūdzētajam būs jāizcieš tikai starpība starp jau izpildīto sodu un vēl tikai piespriežamo sodu.

67. Pēc mana ieskata, no iepriekš minētā izriet, ka gan aplūkojamajā, gan jebkurā citā gadījumā ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna faktiski vairs nav vajadzīga. Proti, tā kā Tiesas judikatūra un Harta ļauj panākt nodarījumu būtisku atšķirību ņemšanu vērā, tad gadījumā, ja dalībvalstij tiktu ļauts pārkāpt *ne bis in idem* principu atšķirīgos apstākļos, tas izraisītu šā principa satura pilnīgu iztukšošanu un liktu apšaubīt sistēmu, uz kuru ir balstīta brīvības, drošības un tiesiskuma telpa.

68. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka ŠĪK 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna neatbilst *ne bis in idem* principa kodolam, kāds tas ir nostiprināts Hartas 50. pantā, un līdz ar to tā ir jāatzīst par spēkā neesošu.

B – *Par jēdzienu "galīgais spriedums"*

69. Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai ŠĪK 54. pantā un Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka prokurora pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu un izmeklēšanas slēgšanu var tikt kvalificēts kā "galīgais spriedums" šo pantu izpratnē situācijā, ja šāds lēmums ir pieņemts, šādā procesā neuzklausot ne cietušo, ne lieciniekus.

70. Tiesai vairākkārt ir bijusi iespēja lemt par galīgā sprieduma jēdzienu. Tā no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai noskaidrotu, vai konkrētais nolēmums var tikt kvalificēts kā "galīgs", būtiskie pārbaudāmie elementi ir šādi: nolēmumam jābūt pieņemtam pēc lietas izskatīšanas pēc būtības un valsts tiesību sistēmas ietvaros ar to ir jāpabeidz publiskā apsūdzība pret nodarījuma izdarītāju [18].

71. Kā norādījusi Tiesa, attiecībā uz lēmumu par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai, kas pieņemts pēc izmeklēšanas, kuras rezultātā savākti un pārbaudīti dažādi pierādījumi, ir jāuzskata, ka ir notikusi lietas izskatīšana pēc būtības, jo tas ietver galīgu nolēmumu par šo pierādījumu nepietiekamību un izslēdz jebkādu iespēju atjaunot lietas izskatīšanu, pamatojoties uz to pašu pierādījumu kopumu [19].

72. Pēc Komisijas ieskata, šī judikatūra ir jāpiemēro mūsu aplūkojamajos gadījumos [20]. Es nepiekrītu šim viedoklim.

73. No pamata lietā aplūkojamā lēmuma par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai izriet, ka tas ir pieņemts, pamatojoties uz to, ka *P. Kossowski* ir atteicies liecināt, ka cietušais un liecinieks dzīvo Vācijā, tādēļ tos nav bijis iespējams nopratināt izmeklēšanas ietvaros, un ka cietušā sniegtās daļēji neprecīzās un daļēji pretrunīgās ziņas nav bijis iespējams pārbaudīt.

74. *Ne bis in idem* principa pati būtība ir tiesu nolēmumu savstarpēja atzīšana, kas paredz savstarpēju uzticību dalībvalstu starpā. Taču, vai tas dalībvalstīm aizliedz pārliecināties, vai faktiski ir izpildīti *ne bis in idem* principa piemērošanas nosacījumi, it īpaši par to, vai ir runa par nolēmumu pēc būtības?

75. Jēdziens "lietas būtība" varētu likt domāt par padziļinātu izvērtējumu un konkrētās procedūras kritiku. Dalībvalsts, kas veiktu šo izvērtējumu, zināmā mērā "spriestu" par otras dalībvalsts procesu, pirms atzīt, vai tā to akceptē vai nē. Tas izraisītu eksekvatūras atjaunošanu, kas būtu nepieņemami, jo tas atņemtu savstarpējās atzīšanas principam jebkādu nozīmi un frontāli ietekmētu pašu ideju par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.

76. Tomēr dalībvalsts tiesu iestāžu piespiešana ar aizvērtām acīm izpildīt ikvienu nolēmumu bez jebkādām novērtējuma tiesībām noteikti pasliktinātu savstarpējo atzīšanu tajos gadījumos, kad, objektīvi ņemot, jautājumi rodas nenovēršami.

18 — Skat. spriedumu *M* (C-398/12, EU:C:2014:1057, 28. un 31. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

19 — Turpat (30. punkts).

20 — Skat. tās apsvērumu 50. un nākamos punktus.

77. Proti, nav nekādas jēgas, ka Tiesa formulē spēkā esamības nosacījumus *ne bis in idem* principa īstenošanai, ja to esamība nevar tikt objektīvi konstatēta. Starp citu, tieši šīm rūpēm pēc tiesu nolēmumu pārskatāmības, kas ir viens no tiesiskas valsts elementiem, atbilst nepieciešamība pamatot tiesu nolēmumus. Brīvības, drošības un tiesiskuma telpā šī pārskatāmība ir dialoga starp tiesnesi un prokuroru nepieciešams elements.

78. Tātad, tā kā no nolēmuma, kura vērā ņemšana ir apstrīdēta, pamatojuma, kas nedrīkst iztrūkt, izriet, ka Tiesas formulētie nosacījumi nenoliedzami nav izpildīti, tiesa, uz kuru attiecas *ne bis in idem* principa piemērošana, ir tiesīga nepiemērot šo principu un šaubu gadījumā vērsties Tiesā – kā tas ir noticis aplūkojamajā gadījumā.

79. Jau pat tikai no Polijas lēmumā minēto elementu uzskaitījuma neapstrīdami izriet, ka lieta pēc būtības nav tikusi skatīta. Proti, šajā lēmumā ir minēts, ka aizdomās turētais nav sadarbojies un nav izskaidrojies, ka konfrontācija, kas šķietami bija nepieciešama, jo cietušā liecībā bija atklājušās neprecizitātes, netika veikta un arī netika uzklausīts liecinieks, tostarp tāpēc, ka šīs personas dzīvoja Vācijā, un šajā ziņā netika piemēroti nekādi starpvalstu juridiskās sadarbības pasākumi. Līdz ar to šķiet acīmredzams, ka Polijas tiesu iestādes nav izvērtējušas elementus, kas veido tās juridiskās situācijas pašu būtību, ar ko ir saskārušās Vācijas un Polijas tiesu iestādes.

80. Turklāt, lai arī īstena brīvības, drošības un tiesiskuma telpa veidojas tiesu iestāžu nolēmumu savstarpējās atzīšanas un tātad nepieciešamās uzticības dalībvalstu starpā ceļā, tas nevar notikt uz pamattiesību ievērošanas garantiju un it īpaši uz cietušā tiesību rēķina. *Ne bis in idem* principa piemērošana nekādā gadījumā nedrīkst izraisīt tādu nolēmumu atzīšanu, kas ir acīmredzamā pretrunā ar pamattiesībām.

81. Pamatlietā ir acīmredzams, ka cietušā tiesības, it īpaši tiesības tikt uzklausītam, tiesības saņemt informāciju un tiesības uz atlīdzinājumu, nav ievērotas [21].

82. Proti, no pamatlietā aplūkojamā lēmuma par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai pamatojuma izriet, ka cietušais nav ticis uzklausīts. Turklāt lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu viņam ir paziņots ar absolūti nepietiekamu apstrīdēšanas termiņu – septiņu dienu termiņu –, lai citā dalībvalstī, nevis savas dzīvesvietas dalībvalstī attiecīgā gadījumā iegūtu laiku iztulkot šo lēmumu un konsultēties par to, lai tālāk, iespējams, apstrīdētu to, kam, tā kā ir runa par konkrētās lietas faktiem, priekšnoteikums ir iepazīšanās ar lietas materiāliem, kas šajā gadījumā acīmredzami nav bijis iespējams.

83. Turklāt krimināltiesības, lai arī tās paredz sodīt par sabiedriskās kārtības apdraudējumu, vienlaikus arī paredz ļaut cietušajam saņemt atlīdzinājumu par kaitējumu, kas ir radies sakarā ar nodarījuma materiālo pusi veidojošo faktu pastrādāšanu. Šeit tas ir papildu pamats secināt, ka šoreiz, ņemot vērā tik būtiskās cietušo personu tiesības, Polijas lēmumam, kura rezultātā šim cietušajam ir liegtas jebkādas tiesības uz atlīdzinājumu, nevar būt ar *ne bis in idem* principu apveltīta iedarbība.

84. Līdz ar to es uzskatu, ka ŠĪK 54. pantā un Hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka prokurora lēmums par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai un kriminālprocesa izbeigšanu nevar tikt kvalificēts kā "galīgais spriedums" šo pantu izpratnē, ja no šā lēmuma pamatojuma acīmredzami izriet, ka attiecīgās tiesu iestādes nav izvērtējušas elementus, kas veido tiesisko stāvokli pēc būtības, kā cietušā un liecinieka nopratināšana.

21 — Skat. Padomes 2001. gada 15. marta Pamatlēmuma 2001/220/TI par cietušo statusu kriminālprocesā (OV L 82, 1. lpp.) 3., 4. un 9. pantu.

IV – **Secinājumi**

85. Ņemot vērā visus iepriekš norādītos apsvērumus, ierosinu Tiesai atbildēt *Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg* (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā) šādi:

1) 1985. gada 14. jūnija Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām, kas parakstīta Šengenā 1990. gada 19. jūnijā, 55. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā atruna neatbilst *ne bis in idem* principa, kas nostiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā, kodolam, un tādējādi tā ir jāatzīst par spēkā neesošu;

2) Šīs konvencijas 54. pantā un šīs hartas 50. pantā nostiprinātais *ne bis in idem* princips ir jāinterpretē tādējādi, ka prokurora lēmums par lietas nenosūtīšanu iztiesāšanai un kriminālprocesa izbeigšanu nevar tikt kvalificēts kā "galīgais spriedums" šo pantu izpratnē, ja no šā lēmuma pamatojuma acīmredzami izriet, ka attiecīgās tiesu iestādes nav izvērtējušas elementus, kas veido tiesisko stāvokli pēc būtības, kā cietušā un liecinieka nopratināšana.